

איזה דברים בקשר לשיחת ויקרא חי"ז שיחה ה'

השיחה נאמרה בשבת פרשת ויקרא תשכ"ח, ותוכנו ביאור בפירוש רש"י עה"פ "אשר נשיא יחטא", אשרי הדור שהנשיא פועל עליהם שייראו מלהכשיל מחטא בשוגג כו'.

מהדברים שלא נכנסו לשיחה המוגהת הם:

(א) דיוק בלשון "אשר הדור" ולא "הקהל", כדי לדייק שכוונתו שהנשיא פועל על כל אנשי הדור, ולא רק שבט אחד.

(ב) הוראה לכל א' שיש לו השפעה על אחרים, שעליו להשפיע באופן המתאים. ובענינים שהזמן גרמא, בעומדינו לפני חג הפסח, שיעורר על עניני פסח, מצה שמורה וכו'.

*

השיחה נערכה להגהה לקראת שבת פרשת ויקרא תשל"ט. אפיזודה מעניינת אירע אז. המזכיר, ריל"ג ע"ה, הי' אמור לטוס ביום שני בערב לאה"ק בקשר לשמחת נישואין במשפחתו. וביום מיום שני, כ"ז אדר, תשל"ט נמצא כתוב כדלהלן:

תיכף כשהגיע, נתן לי את הלקוטי שיחות של שבוע זה (ויקרא), ואמר לי למסור זאת להם בהקדם, ולזרזם שיהא מוכן עד הערב, מאחר והנך טס הערב לארץ הקודש ותוכל לקחתם עמך.

(בתשורה וואלף תש"ס, העלו על הכתב ההתוועדות שלו במוצאי שבת באה"ק. בו מוזכר בין הדברים ע"ד תוכן השיחה).

*

ראוי לציין לשיחת שבת פרשת ויקרא, ה' ניסן תשמ"ז, שהרבי דיבר שוב על הרש"י האמור, וביארו באופן אחר.

בהתחלת השיחה, דיבר באריכות ע"ד יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בב' ניסן, ובענין הנצחיות של צדיקים. כללות השיחה הוגה ונדפס בחלק ל"ב, ניסן.

והנה המשך השיחה, בנוגע פירוש רש"י (מתוך התועדויות):

כה. ונחזור לעניננו — המנהג ללמוד בכל התוועדות דיום הש"ק פסוק
בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, ובנדוד, הרי ע"פ האמור שביום הש"ק זה
נעשה העילוי והשלימות דב' ניסן, יום ההסתלקות דכ"ק אדמו"ר נ"ע, ויום
התחלת הנשיאות דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, מצד המשך הנשיאות
ד"מלך בן מלך" — נתעכב על פסוק שנזכר בו ע"ד נשיא:

על הפסוק¹¹³ "אשר נשיא יחטא" — מפרש רש"י: "לשון אשרי, אשרי
הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו, קל וחומר שמתחרט על
זדונותיו".

כלומר: כוונת רש"י לבאר את הפירוש דתיבת "אשר", "אשר נשיא
יחטא" — דלכאורה, הלשון המתאים בכגון-דא הוא "ואם נשיא יחטא", כלשון
הכתוב בפרשה זו עצמה, הן לפני¹¹⁴, "אם הכהן המשיח יחטא"¹¹⁴, "ואם כל עדת
ישראל ישגו"¹¹⁵, והן לאח"ז, "ואם נפש אחת תחטא"¹¹⁶, ואילו הלשון "אשר
נשיא יחטא", אין לו משמעות, לכאורה. ועל זה מתרץ רש"י "לשון אשרי וכו'".
וצריך להבין¹¹⁷:

הפירוש דתיבת "אשר נשיא יחטא" — מצינו גם אצל שאר פשטני
המקרא, ובאופן שאין צורך להוסיף ענין חדש, "לשון אשרי, אשרי הדור וכו'",
אלא, כפשטות הכתוב (כדלקמן), ודוקא רש"י, שכל ענינו אינו אלא פשוטו של
מקרא, "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", מפרש "לשון אשרי, אשרי הדור
וכו'":

הראב"ע מפרש: "אשר נשיא יחטא, הפוך, וכן הוא אשר יחטא הנשיא,
והוא דבק באשר למעלה ואם כל עדת ישראל, כאילו אמר ואם אשר יחטא הוא
נשיא שבט או נשיא בית אב". ועד"ז כותב הרשב"ם: "אשר נשיא יחטא, כמו
ואשר נתן כתר מלכות בראשו"¹¹⁸, כמו וכתר מלכות אשר נתן בראשו", היינו,
שמהפכים סדר התיבות שבכתוב, כאילו נאמר "נשיא אשר יחטא".

והרמב"ן כותב: "ואין צריך לכל זה", היינו, שאין צורך כלל להפוך את
סדר התיבות, "כי שימוש אשר רבים יש מהם יורו על הזמן, כגון כאשר בא יוסף
אל אחיו"¹¹⁹, כאשר כלו לאכול את השבר¹²⁰, ודומיהם, אף כאן כאשר נשיא
יחטא".

ונמצא, שפירוש תיבת "אשר נשיא יחטא" — מובן כפשטות: "כאשר

113 פרשתנו ד, כב. 114 שם, ג. 115 שם, יג. 116 שם, כז. 117 בהבא לקמן — ראה
גם לקו"ש ח"ז ע' 34 ואילך. 118 אסתר ו, ח. 119 וישב לז, כג. 120 מקץ מג, ב.

נשיא יחטא", או "נשיא אשר יחטא".

וא"כ, נשאלת השאלה: מהו הכרחו של רש"י, בפשוטו של מקרא, להוסיף פירוש חדש, שמקורו בדרשות חז"ל (בתורת כהנים¹²¹ ובגמרא¹²²) — "לשון אשרי, אשרי הדור וכו'"??!

ובנוגע לפירוש עצמו — צריך להבין:

א) "לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו" — "הדור", מאן דכר שמי"?! בפסוק מדובר אודות הנשיא, "אשר נשיא יחטא", ואיך יתכן לפרש ש"אשר" קאי על הדור, "אשרי הדור"?!

ב) לשם מה מוסיף רש"י (את המשך דרשת חז"ל) "קל וחומר שמתחרט על זדונותיו" — הרי בפסוק מדובר אודות חטא בשגגה, ולא מדובר כלל בנוגע לזדון, ואדרבה, חלילה-וחס לחשוד שנשיא יחטא בזדון, וא"כ, לשם מה מוסיף רש"י "קל וחומר שמתחרט על זדונותיו"?!

[לשון זה הוא אמנם בהמשך דרשת חז"ל בתו"כ ובגמרא, אבל, כמדובר כמ"פ, אין ענינו של רש"י להעתיק מדרשי חז"ל, כי אם, לבאר פשוטו של מקרא].

וכפי שיתבאר לקמן.

כט. בנוגע לביאור בפרש"י — יש להקדים המדובר כמ"פ אודות גודל הדיוק בפירוש רש"י בכל תיבה ותיבה, ובנדו"ד, מדייק רש"י וכותב "לשון אשרי" (דלא כבפירושו בגמרא שכותב "כמו אשרי"), שינוי לגבי סגנונו הרגיל, מכיון שאין זה הפירוש דתיבת "אשר", כי אם "לשון אשרי", לשון בלבד, כדלקמן.

ביאור הדברים:

בנוגע לפירוש הכתוב "אשר נשיא יחטא" — אין מקום לשאלה כלל, שכן, הפירוש מובן בפשטות, כאמור, כאילו נכתב "נשיא אשר יחטא", או "כאשר נשיא יחטא" (כמ"ש פשטני המקרא).

ואדרבה — רש"י לא צריך להבהיר זאת בפירושו (כשאר פשטני המקרא), מצד גודל הפשיטות שבדבר.

דוגמא לדבר — בפסוק "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'", בהתחלת פרשתנו:

בפירוש "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'", דלכאורה, הול"ל "אדם מכם כי יקריב גו'" (כידוע השקו"ט בענין זה, כמובא גם בדרושי חסידות, בלקוטי-תורה¹³⁹, ובכמה מקומות) — כותב הראב"ע: "מכם מאוחר, וכן הוא אדם מכם כי יקריב קרבן, וכמוהו רבים".

אבל רש"י אינו מתעכב על שאלה זו, כאמור, שפירוש זה מובן בפשטות

(כפי שמצינו דוגמתו בכמה מקומות, וגדולה מזו מצינו — אפילו בנוגע לפרשיות שלמות "אין מוקדם ומאוחר בתורה"¹⁴⁰, ועאכו"כ בנוגע לשינוי סדר התיבות בפסוק זה גופא), עד כדי כך, שרש"י אינו צריך להבהיר זאת¹⁴¹.

כוונת רש"י היא, איפוא, לבאר מהו הטעם שבנוגע לנשיא שינה הכתוב מהלשון הרגיל, "אם הכהן המשיח יחטא", "ואם כל עדת ישראל ישגור", ללשון שאינו רגיל, "אשר נשיא יחטא".

כלומר: השאלה אינה מהו הפירוש ד"אשר נשיא יחטא", כי אם, מהו טעם שינוי הלשון, מלשון "אם" ללשון "אשר".

ועל זה מפרש רש"י — כדרכו בכ"מ שאינו מקדים את השאלה, אלא מתחיל מיד את הביאור — "לשון אשרי, אשרי הדור וכו'", כלומר, בשינוי הלשון "אשר נשיא יחטא" (במקום "ואם נשיא יחטא"), כוונת הכתוב לרמז ענין נוסף, "לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה וכו'".

ל. עפ"ז מתורצים בפשטות כל השאלות האמורות:

(א) הכרחו של רש"י להוסיף ענין חדש, "לשון אשרי, אשרי הדור וכו'", ולא לפרש בפשטות, כשאר פשטני המקרא — מכיון שאינו מבאר פירוש הכתוב, כי אם, הטעם דשינוי הלשון, כנ"ל.

(ב) "אשרי הדור", אף שבכתוב מדובר אודות הנשיא ולא אודות הדור — מכיון ש"אשרי הדור" אינו פירוש הכתוב, כי אם, טעם והסבר לשינוי הלשון "אשר", כדי לרמז בזה "לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו וכו'".

(ג) ההוספה "קל וחומר שמתחרט על זדונותיו", אף שבכתוב מדובר אודות שוגג, ולא אודות מזיד ח"ו — דמכיון שאין זה פירוש הכתוב, כי אם, הוספת רמז בנוגע לאושרו של הדור, לא יכול רש"י להסתפק בביאור אושרו של הדור בכך ש"הנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו" בלבד, שהרי האמת היא שישנו עוד ענין באושרו של הדור — במכ"ש וק"ו — "שמתחרט על זדונותיו", ובמילא, אינו יכול לכתוב חצי דבר בלבד, "להביא כפרה על שגגתו", ולכן מוסיף גם "קל וחומר שמתחרט על זדונותיו".

(ד) ועפ"ז יוכן גם מדוע מעתיק רש"י מהכתוב גם את התיבות "נשיא יחטא", דלכאורה, מכיון שכוונתו לבאר את הטעם דשינוי הלשון "אשר", הי' לו להעתיק תיבת "אשר" בלבד (משא"כ אילו הקושי הי' בעצם הפירוש ד"אשר נשיא יחטא") — מכיון שהתיבות "אשר נשיא יחטא" נוגעים לתוכן הביאור, שהרי בהם נתבאר אושרו של הדור שבא לידי ביטוי במקרה ש"נשיא יחטא", ש"נותן לב להביא כפרה על שגגתו קל וחומר שמתחרט על זדונותיו".

(140) פרש"י משא לב, יח. ועוד. (141) ראה גם לקו"ש ח"ב בתחלתו הערה 3 והערה 12.

ויש להוסיף בביאור הענין ד"אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא
כפרה וכו'" — בפנימיות הענינים, "יינה של תורה" שבפירוש רש"י¹⁴² —
שהנשיא פועל אצל כל הדור את העילוי דעבודת בעלי-תשובה לגבי עבודת
הצדיקים, עד לתכלית העילוי ד"זדונות נעשו לו כזכיות"¹⁴³.